

Март: 1. и 2. **ПРЕДАВАЊА**

Увођење у методику музичког васпитања (циљ и задаци, методе, принципи, музички садржаји, организација музичких активности, значај музике у предшколском васпитању и образовању, свестрани развој и видови васпитања, литература.

ВЕЖБЕ: Анализа одговарајућих примера из литературе. Уочавање васпитних, образовних и функционалних задатака на одабраним примерима песама. Упознавање са исходима.

Педагози методику тумаче као педагошку дисциплину интердисциплинарно утемељену. По њиховом мишљењу, њена интердисциплинарност се заснива на међуграничној позицији тј. синтези сазнања дидактике, педагогије и система наука и уметности из којих је изведен наставни предмет. Савремени методичари истичу да је методика аутономна и интердисциплинарна наука, утемељена првенствено на сазнањима предметне науке. Ипак, они не умањују значај корелације и комплементарности методике са другим наукама, пре свега са педагогијом, дидактиком, психологијом, социологијом итд.

Методика музичког васпитања је усмерена на увођење музичких активности у процес предшколског васпитања и образовања. Она дакле разматра могућности музичког васпитања и образовања у предшколској установи; циљ и задатке музичког васпитања, области рада, музичке садржаје, методе, облике рада, дидактичке принципе, организацију усмерених активности, као и материјалне услове рада.

Циљ музичког васпитања у предшколској установи је развијање љубави и интересовања према музичкој уметности.

Задаци музичког васпитања су:

- стварање ведрога расположења међу децом,
- развијање музичких способности (осећаја за ритам, гласа, слуха, музичке меморије, као и способности свирања на дечјим музичким инструментима),
- доживљавање изражајних средстава музике (ритам, мелодија, темпо, динамика, агогика, хармонија, тонски колорит), музичких појава и законитости
- развијање стваралачких потенцијала деце,
- свестрани развој деце (интелектуално, морално, естетско, физичко, радно, еколошко, национално и интеркултурално васпитање),

- упознавање са традиционалном и уметничком музиком свога и других народа.

Програм рада предшколских установа је изложен у документу *Опште основе предшколског програма (Правилник о општим основама предшколског програма, 2006)*. Подељен је на три међусобно повезане целине: Основе програма неге и васпитања деце узраста од шест месеци до три године, Основе програма васпитања и образовања деце узраста од три године до укључивања у програм припреме за школу и Припремни предшколски програм. Веома важна препорука Општих основа предшколског програма је да треба водити рачуна о специфичностима и индивидуалним карактеристикама сваког детета, што је један од основних услова успешног васпитно-образовног рада. У овом раду пажња ће се поклонити музичком васпитању деце млађе, средње и старије групе, односно старије припремне групе.

План и програм свих узрастних група подразумева следеће области рада:

- музичко извођење (певање, свирање и извођење музичких игара)
- слушање музике
- дечје музичко стваралаштво

Садржаје чине: песме, музичке игре, композиције за слушање, музички аранжмани. Нова знања деца стичу кроз усмерене активности, док се утврђивање и увежбавање врши кроз усмерене и слободне активности (Домоњи, 1986). Све три форме рада захтевају темељну и одговорну припрему васпитача, што је предуслов за успешну реализацију свих васпитно-образовних задатака. При планирању музичких активности посебно треба имати на уму могућности корелације музике са осталим васпитно-образовним подручјима. Корелацијом васпитно-образовних подручја „доприносимо правилном и свестраном психофизичком и умјетничком развоју дјетета“ (Домоњи, 1986: 7).

Методе рада

Реч *метода* је грчког порекла и означава поступак помоћу којег се остварује постављени васпитно-образовни задатак. Наставне методе подразумевају „сврсисходан и систематски примењиван начин управљања радом ученика у процесу наставе, који омогућава стицање знања и вештина и њихову примену у пракси, а исто тако доприноси

развијању њихових сазнајних способности и интересовања, формирања погледа на свет и припремање за живот“ (Трнавац, Ђорђевић, 1995: 228). Наставне методе одређују „*како* да тече наставни процес и *које* и *какве* активности ваља да испуњавају ученици и наставници“ (Трнавац, Ђорђевић, 1995: 228). У циљу остваривања што бољих резултата, у музичким активностима примењују се: *метода разговора, метода демонстрације, метода усменог излагања, метода стваралачког рада и метода рада са деčјим инструментима*. Већина метода се прожима током активности.

Метода разговора

Овом методом се користимо у уводном делу активности, приликом емоционалне припреме деце, али и током активности, када их подстичемо да износе своје утиске и запажања о одређеној композицији или песми. Након певања песме или слушања композиције разговарамо о њиховом карактеру. Деца закључују да ли је композиција весела или тужна, каква осећања побуђује у њима, уочавају и коментаришу изражајна музичка средства: темпо, динамику, ритам, избор инструмената и сл. Васпитач треба да поставља јасна, логична и недвосмислена питања. Питања поставља целој групи деце, а одговор даје једно дете.

Метода демонстрације

Метода демонстрације је најзаступљенија у музичким активностима. Наиме, при усвајању музичких вештина и навика од изузетног значаја је да васпитач својим извођењем укаже на правилно певање, дисање, фразирање, извођење покрета или свирање на деčјим инструментима. Практично учешће васпитача у раду, код деце изазива одушевљење, покреће их и мотивише да и сами активно учествују у музицирању.

Метода усменог излагања

Метода усменог излагања у предшколским установама се користи у виду приповедања и објашњавања (Манастириоти, 1978). Приповедање се користи при обради нове песме, игре или при слушању непознате композиције, када занимљивом причом желимо подстаћи интересовање деце за нови музички садржај. Објашњење се користи при упознавању са удараљкама и начином њиховог коришћења, при објашњавању правила игре, у раду на интерпретацији песме и сл.

Метода стваралачког рада

Овом методом подстичемо децу на самостално стваралаштво. Осмишљавају покрете у игри, или, подстакнути музиком изражавају свој доживљај средствима ликовне уметности или књижевности. Такође, осмишљавају ритмичку пратњу на ритмичким инструментима, или импровизују једноставне мелодије.

Метода рада са деčјим музичким инструментима омогућава упознавање деце са деčјим музичким инструментима и начином свирања на њима.

Целокупан васпитно-образовни рад у предшколским установама спроводи се кроз игру, па поједини аутори игру сматрају најзначајнијом методом рада (Ђурковић-Пантелић, 1998). Идеја да дете кроз игру усваја нова знања и да се свестрано развија једно је од основних начела васпитно-образовног рада у предшколским установама.

Облици рада

У музичким активностима заступљени су фронтални, групни, индивидуални облик рада, као и рад у паровима. Најзаступљенији је фронтални облик рада, с обзиром да се захтева заједничко певање, свирање или слушање музике на нивоу целе групе. Предности овог облика рада су у томе што васпитач истовремено може да поучава целу групу. Фронтални облик рада омогућава развијање друштвене свести васпитаника и осећаја за колективни рад. Заједничко музицирање доприноси ослобађању и опуштању интровертне деце. С друге стране, форсирање овог облика рада не иде у прилог надареној деци, која у групи не могу превише да искажу своје способности. Такође, овај облик рада не одговара деци исподпросечних способности, којима је неопходно посветити више пажње. Зато је потребно комбиновати све наведене облике рада.

Групни рад у музичким активностима је заступљен при обради песме, када је неопходно увежбавати певање (дечаци, девојчице, по мањим групама), или при свирању деčјих инструмената, када у аранжманима треба увежбати извођење различитих деоница.

Рад у паровима има своју примену при певању или свирању у дуету. Индивидуални рад је такође заступљен кроз солистичко певање или свирање, као и кроз самостални стваралачки рад у области деčјег музичког стваралаштва.

Дидактички принципи

Дидактички принципи представљају „основна и обавезна начела којима се руководи наставник при планирању, организацији и извођењу наставног процеса. Они доприносе успешном усвајању наставних садржаја, развијању вештина, формирању навика и интензивнијем развоју дечјих способности. Њиховим уважавањем васпитно-образовни процес добија на квалитету, рационалности и продуктивности. У музичким активностима заступљени су: принцип примерености узрасту детета, његовим музичким и психофизичким способностима, принцип поступности и систематичности, принцип емоционалног доживљаја, принцип очигледности, принцип свесне активности, принцип рационалности и економичности, принцип научне истине.

Принцип примерености музичким и психо-физичким способностима деце предшколског узраста захтева изузетну пажњу при избору грађе за обраду. Одабрани музички садржаји треба да одговарају музичким, гласовним и извођачким способностима деце, као и њиховим интересовањима за одређене теме. Само правилно одабрано градиво „може даље да шири сазнајне могућности“ (Ивановић, 1981: 9). На пример: ако васпитач обрађује песму која не одговара гласовним способностима деце одређеног узраста, то може довести до оштећења дечјег гласа и изазвати осећај несигурности у сопствене могућности. Или, ако за слушање музике одабере композицију која по тематици, обиму и структури није у складу са перцептивним способностима деце, то код њих може изазвати одбојност према музици.

Принцип поступности и систематичности подразумева поштовање следећих дидактичких правила: *од ближег ка даљем, од лакшег ка тежем, од познатог ка непознатом, од простог ка сложеном*. Правило *од ближег ка даљем* захтева да се у настави полази од онога што је деци просторно, временски и психички ближе. На пример, при упознавању са традиционалном музиком Србије, треба поћи од народних песама и игара средине у којој деца живе, а потом их треба упознавати са традиционалном музиком других фолклорних области. Правило *од лакшег ка тежем* се односи на правилан избор садржаја, који треба да буду у складу са могућностима васпитаника, њиховим предзнањима и способностима. Поштовање правила *од познатог ка непознатом* доприноси лакшем усвајању нових знања. Ново и непознато градиво деца ће лакше усвојити уколико је оно засновано на познатим чињеницама и знању које је већ усвојено,

другим речима, „помоћу познатог могуће је овладати непознатим“ (Бранковић и Илић, 2003: 222). Поштовање правила од *простог ка сложенијем* омогућава успешније остваривање циљева и задатака музичког васпитања. На пример, у раду на развијању дечјег гласа најпре изводимо игре на једном тону, затим на интервалу мале терце па онда поступно уводимо песме у обиму кварте, квинте, сексте, да би до краја предшколског образовања деца могла да изведу песме у обиму октаве.

Принцип емоционалног доживљаја је од посебног значаја, с обзиром да се сазнајни процес у музичким активностима базира на доживљавању музике путем слушања, певања, извођења музичких игара, свирања. Сваку песму или композицију за слушање ученици ће најпре доживети на себи својствен начин, а затим ће се приступити њеном детаљнијем упознавању. Сматра се да знања стечена на овај начин дуго остају у сећању ученика.

Принцип очигледности је један од најстаријих принципа, будући да је у историји педагогије познато да су се очигледна средства, слике и модели у геометријској настави користили још у Старој Грчкој. Овај принцип захтева да се у настави иде од конкретnog и стварног ка апстрактном. Очигледност се не односи само на видну перцепцију већ и на слушну, тако да је у музичким активностима овај принцип заступљен у свим видовима рада: при певању, свирању, слушању. За сваку наставну јединицу неопходно је припремити очигледно средство. На пример: обраду песме треба да прати ликовна илустрација; бројалица ће се лакше усвојити ако се нотна трајања представе одговарајућим симболима итд.

У музичким активностима посебно значајно место има *принцип трајности знања, навика и вештина*. Циљ је да се редовним вежбањем, понављањем, утврђивањем, савладају одређени музички садржаји, тако да постану саставни део учениковог знања, које може применити и ван школе.

Принцип свесне активности захтева да деца свесно, концентрисано и разумно учествују у процесу музичког образовања и васпитања. На пример, при певању ученици морају да мисле на правилну дикцију, фразирање, темпо, динамику, лепо и обликовано извођење вокала; прецизно свирање на ритмичким инструментима; анализирање музичких дела при слушању музике такође захтева пуну пажњу, размишљање и концентрацију ученика. Активан однос деце према музици огледа се у њиховој жељи да сама, без подстицаја васпитача изводе песме и музичке игре, да траже поново слушање

неке композиције и износе своје мишљење о њој, да покретима или ликовним техникама изражавају своје музичке утиске (Манастириоти, 1978).

Принцип рационалности и економичности захтева реализацију одређеног наставног програма у предвиђеном року, што доприноси ефикасности активности у предшколским установама. Одговорно и озбиљно припремање наставног плана и програма на годишњем, месечном, седмичном нивоу, као и на нивоу занимања, допринеће економичности, рационалности и продуктивности активности.

Принцип научне истине инсистира на примени научно утемељених и проверених података и садржаја у васпитно-образовном раду. Неопходно је да васпитач користи научно верификовану стручну, музичко-педагошку литературу, како би васпитно-образовни процес био заснован на истини и научно провереним и потврђеним сазнањима.

Организација активности

Усмерена активност се састоји из три међусобно повезане целине: уводног, централног и завршног дела. У уводном делу активности врши се емоционална припрема деце. Неопходно је припремити пријатну атмосферу, мотивисати и заинтересовати децу за усвајање нових садржаја. То се постиже разговором, коришћењем играчака и очигледних средстава. У централном делу се обрађује нови музички садржај (песма, музичка игра, слушање композиције, извођење музичког аранжмана уз примену дечјих музичких инструмената) или се врши утврђивање. У завршном делу се врши систематизација и увежбавање. У пракси је уобичајено да се у завршном делу активности организује слушање музике. Важно је напоменути да кроз једну музичку активност треба прожимати различите музичке садржаје: бројалице, песме, музичке игре, слушање музике или свирање на дечјим музичким инструментима.

У млађој, средњој и старијој узрасној групи, музичка активност се одржава једном недељно, док се увежбавање и утврђивање музичких садржаја врши и кроз слободне активности. У свим групама заступљене су песме, музичке игре, композиције за слушање, које се одабирају у складу са психофизичким способностима деце одређеног узраста. Трајање музичких активности је различито, у зависности од узраста деце. У млађој групи трају од 10 до 15 минута, у средњој до 20 и у старијој до 30 минута. Са децом узраста до три године није могуће планирати овако дуге музичке активности. Музичке

активности са децом овог узраста спроводе се искључиво кроз игру која траје до 10 минута. Тек са децом 2,5 до 3 године „могуће би било изводити један облик рада сличан структури занимања. Али, то не значи да облик рада кроз игру не треба да има своју физиономију. И игру треба планирати, припремити и изводити тако да има свој уводни, главни и завршни дио“ (Домоњи, 1986: 8).

Значај музичког васпитања у предшколским установама

Музичко васпитање и образовање у предшколским установама треба да допринесе музичком али и свестраном развоју личности детета. Оно треба да буде у служби „најважнијих развојних и педагошких циљева, а да истовремено за дете представља извор задовољства, уживања и естетских доживљаја“ (Радош, 1986: 1). Прва музичка искуства која деца проживљавају и стичу у кругу породице и у предшколским установама, од непроцењивог су значаја за њихов музички и општи развој, прихватање музике и формирање односа према њој. У предшколским установама музика је заступљена не само кроз музичке активности већ и при јутарњем пријему деце у вртић, током оброка, при успављивању или извођењу разних других активности.

Једноставне народне и уметничке песме, као и пажљиво одабрана инструментална музика, доприносе пријатној атмосфери, спонтаној и топлој комуникацији између деце што подстиче њихов духовни, психо-физички и социјални развој. Музика пријатних, складних хармонија, ведрој и веселог карактера, може да ублажи несигурност и тугу коју деца осећају првих дана боравка у вртићу, због одвајања од породице. У таквим тренуцима музика има изузетно важну улогу јер доприноси опуштању и прилагођавању деце новом амбијенту и окружењу. Она је својеврстан вид психотерапије која помаже у релаксацији детета, стимулише га и ослобађа унутрашњег емоционалног набоја.

Музичке активности које смо навели, дакле, певање, свирање, слушање музике, извођење музичких игара треба да допринесу пријатној и ведрој атмосфери, развијању музичких способности деце (гласа, слуха, ритмичког осећања, музичке меморије), као и свестраном развоју деце: интелектуалном, моралном, физичком, развоју естетских критеријума, знања о екологији, позитивног односа према раду, као и васпитању у духу националних и интеркултуралних вредности.

Интелектуално васпитање је процес формирања човека као разумног бића, његових интелектуалних могућности, стваралачких снага и способности (Илић, Бранковић, 2003: 46). Усвајање знања, изграђивање вештина и навика и стварање основа за формирање погледа на свет, важни су задаци интелектуалног васпитања (Јовановић, 2005). Кроз музичке активности (певање, слушање музике, извођење музичких игара) деца стичу разноврсна знања. Вештине су вежбањем стечене способности свесне примене знања. Оне омогућавају човеку да свесно, прецизно, и брзо изводи неку радњу. Певање, свирање, извођење разноврсних покрета у играма су вештине које се развијају у музичком васпитно-образовном процесу. Навика је даљим вежбањем аутоматизована вештина. У односу на вештину означава већи степен увежбаности у извођењу радње.

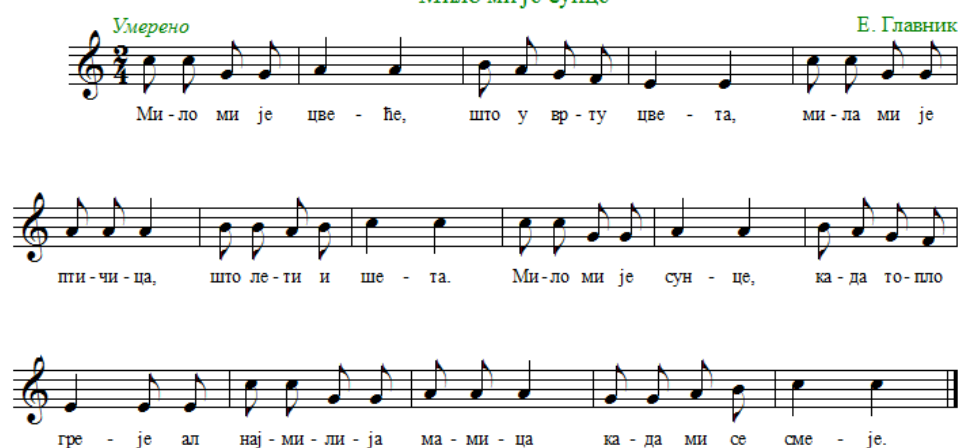
Организованим и осмишљеним радом у музичким активностима, ученици развијају мисаоне способности и логичко сазнајне процесе: посматрање, пажњу, памћење, мишљење, анализирање, систематизовање, упоређивање, уопштавање, стваралачку имажинацију и др. На пример, у процесу опажања музичких елемената у песмама или композицијама за слушање или при свирању на дечјим музичким инструментима, деца износе своје доживљаје, запажања, мишљење, доносе закључке о одређеним музичким појавама. Слушајући композиције, у процесу аналитичког слушања, ученици стичу и развијају способност да упоређују и доводе у везу карактер музике са елементима музичког израза. Примећују да веселој композицији одговара бржи темпо, гласнија динамика, и изражајнији ритам, док композицијама сетног карактера одговара спорији темпо, тиша динамика. Деца запажају разлику у боји тона инструмената, висини, јачини, трајању тона. Занимљиви текстови песама развијају машту, пажњу, фантазију. Њиховим учењем развија се памћење и музичка меморија.

Морално васпитање подразумева „процес моралног формирања и моралног обликовања појединца у друштвену личност“ (Илић, Бранковић, 2003: 50). Оно подразумева стицање моралних сазнања, формирање моралног уверења и формирање моралног понашања и деловања. Музика је важан чинилац моралног васпитања. Помаже у развоју моралне компоненте личности деце, омогућавајући им да доживе осећања поноса, части, слободе, достојанства, хуманости, љубави, родољубља. Старо грчко схватање музике подразумевало је њено морално деловање. Питагора је први васпитавао помоћу музике, лечио и утицао на људску нарав (Узелац, 2005). Питагорејци су разликовали два

типа музике: оштру и окрепљујућу, која изражава мужевно и ратничко расположење, насупротив нежној и благој, која одговара благој нарави. Музику су сматрали средством за "очишћење душе" (Узелац, 1998). За Платона је музика "чиста и узвишена љубав ка лепом, лишена грубости и ниских страсти – гимнастика душе" (према: Узелац, 1998: 37). Платон је музику сматрао оруђем, којим се психичко доживљавање могло усмеравати у одређеном правцу. Ритам и хармонија су, по њему, главни елементи којима музика продире у душу. Слушање музике, у зависности од њеног карактера, изазива осећање среће, усхићења, саосећања, ведрине, полета, дивљења, задовољства, доживљај узбуђења, прочишћења, узвишености, племенитости, али и сете и туге, што обогаћује емоционални живот деце, подстиче дечју машту, фантазију и развој морално вредних особина, воље и карактера. Текстови многих народних и уметничких песама, музичких игара такође пружају могућност усвајања моралних сазнања и уверења. Путем ових садржаја деца се васпитавају у духу хуманизма, припреме за породични живот, за деловање у заједници и за заједницу, у духу патриотизма, интернационализма, позитивног односа према раду, као и позитивног односа према материјалним и духовном вредностима. Песма Мило ми је сунце изражава љубав према мајци.

Мило ми је сунце

Умерено Е. Главник

Ми - ло ми је цве - ће, што у вр - ту цве - та, ми - ла ми је

пти - чи - ца, што ле - ти и ше - та. Ми - ло ми је сун - це, ка - да то - пло

гре - је ал нај - ми - ли - ја ма - ми - ца ка - да ми се сме - је.

Естетско васпитање

Задаци естетског васпитања су развијање способности уочавања, доживљавања, вредновања и стварања лепог. У процесу музичког васпитања треба радити на развијању способности уочавања и разликовања истинског и аутентично лепог од лажног и ружног, тј. уочавању естетских својстава и развијању представа о лепом. Народне и уметничке

песме, музичке игре, инструменталне композиције програмског карактера су веома погодне за развијање естетског сензибилитета, јер су кратке а естетске вредности у њима су јасно уочљиве. Аналитички приступ музичким садржајима омогућава уочавање њихове оригиналности, специфичности музичких компоненти: ритма, мелодије, темпа, динамике, агогике, тонског колорита, складности и хармоничности.

Опажање естетских особина песама или композиција увек је пропраћено емоцијама. Оне побуђују различита осећања пријатности, радости, нежности, одушевљења, узбуђења, националног поноса, која богате емотивни живот деце. Зависно од тога да ли су веселе или тужне, одлучне или смирене изазивају осећања радости и полета, снаге, одлучности, нежности. Анализом песама и других уметничких музичка дела, деца се оспособљавају да запажају, процењују и вреднују истинске уметничке квалитете, развијају естетске ставове и критеријуме, као и музички укус. Колико ће умети да уоче, доживе, процене и вреднују елементе естетског у музици, у великој мери зависи од правилног избора садржаја у процесу музичког васпитања у предшколским и школским установама.

Подстицање и развијање стваралачких способности важан је задатак естетског васпитања. Музичке активности треба да пружи значајну подршку у развијању деље креативности и посебности, а васпитачи непрестано треба да теже откривању нових приступа подстицању, развијању и усавршавању њихових стваралачких музичких капацитета. У развијању стваралачких способности деце, велики је значај организованих и осмишљених вежбања, заснованих на стваралачком креативном приступу. Видови рада који доприносе развијању стваралачког потенцијала су: *изражавање доживљаја покретом, ликовно и литерарно изражавање под утиском музике, импровизација ритмичке пратње, импровизација музичких целина (музичка питања и одговори, мелодијско-ритмичка импровизација).*

Физичко и здравствено васпитање има за циљ да допринесе физичком али и свестраном, хармонијском, стваралачком и аутентичном развоју личности детета. Разни видови музичких игара (игре са певањем, дидактичке, мале музичке драматизације, игре уз инструменталну пратњу) омогућавају остваривање задатака физичког васпитања. Поред тога што музичке игре доприносе развоју музичких способности, оне омогућавају развој моторике и естетског осећаја. Преко њих се савладавају и усвајају разни покрети рукама,

ногама, телом, упознају различита темпа. Ове вештине представљају основу за касније активно бављење спортом. Извођењем различитих музичких игара подстиче се истрајност, спретност, издржљивост, прецизност, стиче се физичка снага и кондиција. Погодне су за развој покретљивости, координације и технике покрета. Од изузетног су значаја у процесу раста, јер омогућавају правилан развој мишића, покретљивост зглобова, и развијање свих делова тела. Омогућавају правилну функцију унутрашњих органа, крвотока, срца и плућа. Делотворне су у умном и психичком развоју деце. Доприносе успостављању складности између духовног и физичког аспекта личности, развијању рекреативних потреба и интересовања, мотивацији и социјализацији.

Дуње ранке

Умерено Народна игра са певањем

И - ди ку - ћи о - бу - ци се, ле - ле, ду - ње ран - ке, и - ди ку - ћи о - бу - ци се,

ле - ле, ду - ње ран - ке. Ду - ње ран - ке, ду - ње ран - ке, кру - шке ка - ра - ман - ке,

ду - ње ран - ке, ду - ње ран - ке, кру - шке ка - ра - ман - ке.

Иди кући, обуци се,
 Леле, дуње, ранке.
 Реф. Дуње ранке, дуње, ранке,
 Крушке караманке.
 Онда дођи коло води,
 Леле, дуње ранке.
 Реф.
 Иди кући очешљај се,
 Леле, дуње ранке.
 Реф.
 Опет дођи, коло води,
 Леле, дуње ранке...

Радно васпитање

Поред тога што музички садржаји доприносе интелектуалном, моралном, естетском и физичком васпитању, они су важни чиниоци радног васпитања. Многе песме и музичке игре доприносе формирању позитивног односа према раду као и формирању позитивних својстава воље и карактера: упорности, одлучности, истрајности у раду, свесне радне дисциплине, самосталности, иницијативности, тачности, поштовању радних људи, развијању смисла за рад у колективу, осећаја солидарности, одговорности, праведности, дружељубивости итд. Народне и уметничке песме често описују рад, па су погодне за импровизацију покрета. Овакве песме доприносе слободи деловања и креативности деце.

Овако

Весело *С. Гргић*

О - ва - ко се жи - то ко - си, а о - ва - ко вре - ћа но - си. О - ва - ко се иг - лом ши - је,
а о - ва - ко бра - да бри - је. О - ва - ко се иг - лом ши - је а о - ва - ко бра - да бри - је,
о - ва - ко се иг - лом ши - је, а о - ва - ко бра - да бри - је.
Хеј, хај, ко то не зна, хеј, хај, нек у - чи сад.

Овако се жито коси,
А овако врећа носи.
Овако се иглом шије,
А овако брада брије.
Рефрен: Хеј, хај, ко то не зна,
Хеј, хај, нек' учи сад.

Овако се прстом прети,
А овако птица лети,
Овако се чучне доле,
А овако скочи горе!
Реф.

Овако се воће бере,
А овако лице пере,
Овако се коло игра,
А овако врти чигра.
Реф.

Еколошко васпитање и образовање

Основни циљ еколошког васпитања и образовања је да се деца науче понашању у природи, односно да своју животну средину чувају и унапређују (Каменов, 2001). Последњих неколико деценија све чешће се могу чути упозорења стручњака који указују на неодговорно понашање човека према природи, што све више води еколошкој катастрофи. Нагомилавање нуклеарног отпада, увођење "прљавих" технологија, загађивање река и других водених површина, учестала изградња индустријских постројења, чији власници често не поштују прописе заштите човекове средине, оштећења озонског омотача, неконтролисано коришћење природних ресурса „узимају такве глобалне, регионалне и локалне размере да се човек – појединац осећа не само угрожено, већ и беспомоћно“ (Јовановић, 2005: 97).

Образовање управо треба да допринесе систематској и свеобухватној едукацији младих за супротстављање могућој еколошкој катастрофи. Музички садржаји - песме, музичке игре и композиције за слушање, могу да буду важни чиниоци еколошког васпитања. У корелацији са активностима природе и друштва омогућено је целовито сагледавање и разумевање појава на релацији природа – друштво - човек. Многе песме, које се обрађују на музичким активностима, као и уметничке композиције које су инспирисане биљним и животињским светом, буде одговарајућа осећања и доприносе развијању љубави према природи и свести о потреби њеног очувања.

Љубичица

Љ. Куленовић
Н. Хиба

Љупко

Љу-би-чи-ца ма-ла знак је сви-ма да-ла, нек се пе-сма

о-ри у шу-ми и го-ри. Кад се вра-те лас-те, тра-ва да по-

ра-сте, не ка пр-во-цве-ће-ву-да-че-ка про-ле-ће.

Национално васпитање

Развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина су важни циљеви националног васпитања и образовања. Садржаји који доприносе националном васпитању су традиционалне песме и игре, патриотске и духовне песме, као и уметничка дела домаћих композитора.

Традиционалне песме и игре су најбоља основа на којој се гради национални идентитет. Кроз ове садржаје деца се упознају са животом српског народа у прошлости, са културом, историјом, обичајима и обредима. Народне песме су вековима имале улогу својеврсне животне школе. Кроз њих су се преносила животна искуства, чувао и градио јединствени систем етичких вредности. У тешким временима оне су храбриле и бодриле, уносиле радост и топлину у свакодневни живот. Сама чињеница да су опстале и поред свих неповољних услова показује њихову огромну снагу и вредност. Као такве, нашле су своје место и у савременом васпитно-образовном процесу. На значај и смисао коришћења традиционалних народних игара у процесу васпитања и образовања упућивали су многи педагози. Упознавање са овим видом народног музичког стваралаштва, према етнокореолозима Љубици и Даници Јанковић, треба почети што раније, „по могућности још у забавиштима; оно треба да обухвати сву школску омладину, од основне школе до универзитета. Главни циљ је да се настава више веже за живот, земљу, народ и да се помоћу ње јачају и развијају естетска, социјална,

национална и етичка осећања. Народна игра може бити моћно средство у остваривању ових задатака“ (Јанковић, 1937: 18).

Вредност народног музичког стваралаштва потврђује и чињеница да су многа уметничка дела заснована на елементима музичког фолклора. Дела Корнелија Станковића, Стевана Мокрањца, Милоја Милојевића, Косте Манојловића, Петра Коњовића, Стевана Христића, Владе Милошевића, Светислава Божића, заснована су управо на темељима народног музичког стваралаштва. Поред традиционалних народних песама и игара и дела националне уметничке музике, значајну улогу у неговању и развијању националног идентитета имају патриотске и духовне песме.

Разгранала грана јоргована

Умерено Народна песма из Призрена

Раз - гра - на - ла гра-на јер - го - ва - на, раз - гра -

на - ла гра-на јор-го - ва - на. Ој, ла - не, Ми-ла-не, гра-на јор - го -

ва - на, ој, ла - не, Ми-ла-не, гра-на јор - го - ва - на.

Разгранала грана јоргована,
Ој, лане, Милане, грана јоргована.
Под њом седи лепа Јулијана,
Ој, лане, Милане, лепа Јулијана.
А пред њом је ђерђеф од мерцана,
Ој, лане, Милане....

У патриотским песмама доминира љубав према отаџбини, свом народу и слободи, и као такве снажно утичу на формирање националне и патриотске свести. Инспирисане су карактеристичним догађајима везаним за народну борбу, бунама и устанцима, припремама за одлазак у бој, победама. Многе песме посвећене су јунацима, народним херојима, чије је деловање допринело остваривању националних интереса, и о којима је српски народ

спевао најлепше епске и лирске песме. Оне одишу правдољубивошћу, слободољубивошћу и херојством, али и нежношћу и дубоком осећајношћу. Мотиви патриотских родољубивих песама могу бити природне лепоте домовине, знамените личности из области уметности, науке, или спорта, које су својим деловањем представиле наш народ у најлепшем светлу. Ове песме су изражене јасно, без алегорија и симбола. Њихов израз је непосредан и недвосмислен.

Песма републици

Д. Божић
Н. Хиба

Одлучно

Ре пу бли ко на ша, о - тац - би - но ми - ла,

ти зем - љо ју - на - ка, у - век сре - ћна би - ла. На Ре у - век сре - ћна би - ла.

Републико наша,
отаџбино мила,
ти земљо јунака
увек срећна била

На данашњи празник,
када се веселим,
ја ти срцем својим
све најлепше желим.

Републико наша,
отаџбино мила,
ти земљо јунака
увек срећна била.

Примена духовних песама у васпитно-образовном процесу је од непроцењивог значаја за духовни развој и морално изграђивање и уздизање деце. Ове песме побуђују осећање пријатности, смирености и топлине, духовне узнесености. Оне говоре о љубави према богу и ближњима. Упознавање властите духовне традиције доприноси развијању љубави према својој вери, свом народу и домовини, учвршћивању осећаја верског и националног идентитета.

Божих, Божих, Благи дан,
 Благог Христа рођендан,
 Божих, Божих светли дан
 Сав светлошћу обасјан.
 Дјева Христа родила
 Пеленама повила
 У пећини Христос спи
 Света дева над њим бди.
 Слама лепо мирише
 Богомајка уздише
 У том звезда засија
 Пећина се загрија.
 Анђели се спустише
 Пастирима јавише
 Веселте се сви ноћас
 Роди нам се Христос спас...

Интеркултурално васпитање

У савременом васпитно-образовном процесу посебна пажња се поклања поштовању и уважавању расне, националне и верске припадности, равноправности, међунационалној толеранцији и уважавању различитости. Интеркултурално васпитање треба да допринесе зближавању и међусобном повезивању нација и цивилизација, прихватању и уважавању универзалних људских, космополитских вредности. Музички садржаји могу у великој мери допринети остваривању ових циљева. Децу предшколског узраста свакако треба упознати са песмама и играма националних мањина које живе у средини у којој се налази предшколска установа, као и песмама других народа света. Интеркултуралном васпитању свакако ће допринети слушање уметничких композиција страних композитора, и певање песма које промовишу универзалне људске вредности. Једна од таквих песама је песма Звончићи.

Звончићи

Радосно *Дечја Енглеска песма*

Кад па - дне пр - ви снег, тад за - бе - ли се брег, на
 пут се спре - ма тад, тај де - да ве - чно млад. Кад чу - јеш зво - на звон, тад
 по - ја - ви се он, са и - гра - ча - ка сто, о - хо - хо - хо - хо - хо, хеј, Звон - чи - ћи, звон - чи - ћи,
 зво - ни - те на глас, нек се сва - ко ра - ду - је и пе - ва на сав глас, хеј,
 звон - чи - ћи, звон - чи - ћи, зво - не на сав глас, нек се сва - ко ра - ду - је и пе - ва на сав глас.

Кад падне први снег,
 Тад забели се снег,
 На пут се спрема тад,
 Тај деда вечно млад.
 Кад чујеш звона звон
 Тад појави се он,
 Са играчака сто,
 Охохохохохо, хеј,
 Реф: Звончићи, звончићи
 Звоните кроз ноћ,
 Вачерас ће Деда мраз
 Кроз сваку кућу проћ, хеј,
 Звончићи, звончићи,
 Звоните за нас,
 Нек се свако радује и
 Пева на сав глас.

Кд бела пахуља,
 Твој образ покваси,
 То небом језди Мраз,
 И са њим ирваси.
 Кад чујеш звона звон.....

8.9. 15.16. март

Музичко извођење (бројалице, свирање на дечјим ритмичким инструментима, певање, музичке игре)

Говорне народне творевине (тапшалице, цупкалице, гегалице, бројалице и др.)

Лазалке, штипалице, тапшалице, гегалице, цупкалице, су вид говорних народних творевина које имају изузетан значај у музичком васпитању деце предшколског узраста. Првенствено, значајне су за развијање осећаја за ритам, али, доприносе и развоју слуха, моторике, говора, психичког развоја детета. У породичном васпитању, овим играма се одувек придавала велика пажња. Васпитач их изводи појединачно са сваким дететом, што доприноси успостављању комуникације међу њима. Изводе се уз покрете руку, ногу, прстију и слично. У раду са децом узраста до 18 месеци значајну улогу имају лазалке, које се могу изводити у току пресвлачења. Овим активностима васпитач подстиче дете на покрет, говор, игру, певање, доприносећи ведром расположењу. Дакле, већ у овом узрасту, одговарајући музички садржаји, попут говорних народних творевина, омогућавају музички, психомоторни и интелектуални развој детета (*Упутство за реализацију ритмичко-музичких активности на узрасту до три године*, 1985). До доласка у млађу групу деца су упознала одређени број тапшалица, лазалки, гегалица, цупкалица. Неке од њих су: Буц, буц, Буба лази, Штип, штип, Меда и зека, Ко је добар, Таши, таши, танана, Хоп, цуп ножицама, Гегало, гегало, Шетало, петало итд.

Игра Буц, буц, буц

Пре, у току, или након пресвлачења, сестра васпитач изговара речи „Буц, буц, буц – буц, буц, буц“. Истовремено кажипрстом своје руке додирује јагодицу кажипрста детета. Речи „буц, буц, буц“ изговара у ритму четвртина и половина, неколико пута. Уз овакве текстове, деца доживљавају дуже и краће трајање тонова, као и дводелну или троделну меру, у зависности од текста. У почетку дете прати игру пасивно, али се врло брзо укључује: подиже руку и својим кажипрстом додирује кажипрст васпитача.

Игра Буба лази

Игра Буба лази је позната од давнина. Текст је веома ритмичан и погодан за доживљавање динамике тихо-гласно, и темпа споро-брзо. „Буба лази, нешто тражи, нађе, нађе, нађе“.

Васпитач изговара текст уз истовремено извођење покрета по телу детета. Смењивањем кажипрста и средњег прста изводи ритмичан покрет – блажим и споријим додиром на почетку, у ритму четвртина, а затим нешто снажнијим и бржим у другом делу текста, што код детета изазива најпре уздржано очекивање, па бурно реаговање.

Игра Штип, штип

Овакви садржаји такође доприносе развијању осећаја за ритам, као и развоју говора. Током ритмичког изговарања или певушења, васпитач штипка рупице на горњој страни шаке детета, или прстиће на ногама.

Штипалица штипа,

Од мора до мора,

Од зеленог јавора,

Штип!

Игра Меда и зека

Иде меда тапа, туп, тапа, туп,

Скаче зека хопа цуп, хопа, цуп.

Игра се изводи на следећи начин: Док дете лежи на леђима, ноге му покрећемо као да хода. У првом стиху покрети су четвртински, а у другом су у ритму осмина.

Ко је добар

Игра почиње најразноврснијим питањима, на које се одговара ритмичним изговором текста: „Ја, ево ја“.

На пример:

Ко се зове Марко?

Ко то лепо свира?

Ја, ево ја.

Ко је лопту бацио?

Ја, ево ја.

Седећи за столом, са дететом у крилу, сестра васпитач поставља питање. Држећи дечје руке, лагано удара њима по столу и изговара „Ја, ево ја“. Ове речи се могу и отпевушити. Игра се може освежити тако што се детету с времена на време дају различити предмети којима ће ударати о сто: на пример, пинг понг лоптица, мале кутијице од картона, звечке и слично. Смењивањем предмета производе се различити звукови. Поред развијања осећаја за ритам, ова игра доприниси развијању способности разликовања боје звука.

Таши, таши танана

Једна од првих имитативних игара је игра ташунаљка.

Таши, таши, танана,
И свилена марама,
У марами шећера,
Да ми Зоки вечера.

Једноставна је за извођење, а драгоцену за развој музикалности детета. Васпитач ставља дете у крило (окреће га према себи), придржавајући и водећи покрете дечјих руку изводи ташунаљк, коју деца прихватају са задовољством.

Неке од њих су:

- Длан о длан, длан о длан,
Играм, певам сваки дан.
- Таши, таши, танана,
Таши малим рукама,
Заиграјмо сада ми,
Лутко мала, ја и ти.
- Ташун, ташун, танана,
Пала маца с тавана,
Па позива дечицу:
Помоз'те ми дечице,
Ја ћу вама прести,
Нећу вас огребсти,
Мац, мац, мац!

Сличну игру изводимо и са децјим ногама: Држимо дете за стопала и у лаганом темпу гибамо ноге детета, лево десно, скупљамо и савијамо ноге у коленима, изговарајући или певушећи песму *Хопа, цупа, хопсаса, плеше мала ножица*. Након одређеног времена, изводимо игру у целини, прво рукама, па ногама. Ове игре васпитач изводи појединачно са сваким дететом.

Хоп, цуп ножицама

Хоп, цуп, ножицама,

Пљесни, пљесни ручицама,

Па поскочи, хопа, хоп,

Цупни сада скок на скок.

Цупкалице су веома корисне у тренутку када дете почиње да стаје на ноге.

Придржавајући дете за руке, васпитач певуши цупкалицу:

Хопа, цупа, сека,

Алај си ми лепа,

Алај си ми лепа,

Дај поскочи сека.

Дете слуша песмицу и спремно прихвата подстицај, поскакује у месту и трупка ножицама.

У тренутку када дете почиње да хода, веома корисне су гегалице. Држећи дете за обе руке, сестра пева гегалицу, преносеће тежину тела са једне ноге на другу. То чини и дете.

Гегало, гегало

Гегало, гегало, ходало, ходало,

Гегало, ходало, гегало, ходало,

Још мало, још мало, па само ходало,

Туп, туп, туп,

Луп, луп, луп,

Туп, туп, туп,

Луп, луп, луп.

Бројалице

Поједини педагози бројалице тумаче као ритмички говор или ритмички чврсто казивање текста (Домоњи, 1986: 13). Други аутори истичу њихов значај при одређивању улоге и задужења које ће дете имати у игри (Манастериоти, 1978: 51). Прва дефиниција истиче музички елемент – ритам, док у другој доминира васпитна улога бројалице.

Бројалице су децје игре које се изводе уз карактеристичан покрет разбрајања, при чему се изговара текст, издељен на слоге. На одређеној тонској висини деца изговарају текст бројалице који често нема неки логички садржајни основ, већ представља низање ритмичких слогова (Ивановић, 1981). На овај начин, још у предшколском узрасту, деца несвесно доживљавају разноврсна ритмичка трајања: четвртина, осмина, половина ноте и паузе, пунктирана четвртина са осмином; доживљавају дводелну, троделну, четвороделну меру; врсте темпа – спори, умерени, брзи; наглашене и ненаглашене тактове делове; карактеристичне ритмичке фигуре – триолу и синкопу; развијају осећај за ритам, за тачну интонацију и контролу гласа.

Текстови бројалица су изразитог ритма, весели, ведри и одговарају децјим интересовањима. У почетку, бројалице се изводе уз покрете разбрајања, а затим плескањем длана о длан, оловком о клупу, корачањем, ногом о под, или свирањем на децјим ритмичким инструментима.

Изговарањем слогова бројалице, или других говорних народних творевина, уз синхронизовано извођење покрета, рукама или ногама, доприноси се развоју моторике. Корисне су за развој говора деце, за правилно изговарање гласова, правилну дикцију, дисање при говору. У млађем узрасту су од изузетног значаја за ослобађање деце и навикавање на нову средину. Оне доприносе развоју памћења, пажње, мишљења, маште, упорности, дисциплине, иницијативности, радозналости, демократичности, савесности, пажљивости, тачности, толерантности, солидарности, искрености и других позитивних особина воље и карактера. Кроз бројалице и разбрајалице деца уче да поштују правила у игри; уче се равноправности и међусобном поштовању, другарству и пријатељству.

При избору бројалица и разбрајалица треба имати у виду:

- узраст групе
- музичке и психофизичке могућности те групе

- место и крај у коме се налази установа
- текст бројалице
- сложеност ритма
- врсту такта

За млађи узраст треба бирати краће и једноставније примере. Речи бројалица треба да буду познате и лаке за изговор. Непознате речи треба објаснити, уколико је то могуће. Потребно је бирати бројалице једноставног ритма, у оквиру 2/4, 3/4 и 4/4 такта. Велики број бројалица је из опуса народног стваралаштва, што деци омогућава да се на занимљив и приступачан начин упознају са усменим стваралаштвом свог народа. Њиховом применом у овом узрасту снажно се доприноси развијању осећаја припадности свом народу, љубави према домовини, развијању националног и културног идентитета. При избору бројалица свакако треба дати предност онима које се изводе у средини у којој дете живи. Изводећи бројалице, деца често мењају текст, измишљају и додају нове речи, па су значајне за развој дечје креативности и маште.

Методички поступак обраде бројалице

Нова бројалица се усваја у централном делу активности. Васпитач претходно мора добро да упозна ритам бројалице и њен текст. У уводном делу, кроз занимљиву причу, питања, припрема децу за усвајање новог текста. Кроз разговор треба да спомене речи из бројалице, уколико она има неки логичан смисао, што ће олакшати усвајање текста.

У млађој групи бројалица се може изводити на следећи начин: након уводног дела, васпитач одабира децу која ће учествовати у игри. Одабира троје-четворо деце, и најпре са њима изводи бројалицу путем разбрајања. Дете које изговара последњи слог бројалице излази из игре, стане поред васпитача и изводи ритам бројалице тапшањем, гегањем, скакутањем и сл., док васпитач наставља игру са осталом децом. Дете које остане до краја игре је победник. На крају сви заједно увежбавамо бројалицу уз покрете тапшања, у ритму четвртина. Текст потом изводе дечаци, па девојчице, и на крају сви заједно. Не може се тачно одредити колико пута деца треба да понове једну фразу. То зависи од тежине бројалице, њеног ритма и текста, и од способности деце.

Бројалица се у почетку може изводити у слободној интонацији, умереном јачином гласа, али, убрзо децу треба подстицати и навикавати да је изводе на одређеној тонској висини. То могу бити тонови од ce^1 до ge^1 . На овај начин развијамо осећај за контролу гласа, односно, осећаја за тачну интонацију. При извођењу бројалице водимо рачуна о темпу, који треба да буде умерен. Пажњу поклањамо уједначеном колективном извођењу, заједничком почетку и завршетку. Пошто се бројалица научи уз покрете тапшања, можемо је увежбавати уз покрете ходања, ногом о под, рукама о колена, или уз свирање на ритмичким инструментима. На некој од следећих активности можемо увежбати ритам бројалице. Када деца добро савладају обе ритмичке деонице, можемо их поделити на две групе. Прва група ће изводити бројалицу у ритму четвртина, плјескањем дланом о длан, а друга ритам бројалице, плјескањем длановима о колена. Следи заједничко извођење бројалице.

Уводни разговор при обради Славске здравице

Славска здравица

Текст: Драгослав Николић

Ди - жем о - ву ча - шу ви - на, нек је сре - ћна сла - ва сви - ма!

Же - лим сви - ма до - бро здра - вље, нек вам бу - де сре - ћно сла - вље!

Децо, који су ваши омиљени празници? (Нова година, Божић, Ускрс, Први мај, Слава).

Питамо неколико малишана коју славу славе.

Зашто се слави слава? (Светац се сматра заштитником породице)

Како се припремате за славу? (Помажу родитељима у припремању хране, помажу у припремању славског колача, облаче свечана одела, иду у цркву итд).

Какво расположење влада у кући на дан славе? (Свечано, весело, побожно)

Шта се све дешава у кући на дан славе? (Ломи се колач, диже се слава, дочекују се гости, домаћину се честита слава.)

На који начин гости честитају домаћину славу? (Путем здравице)

Шта су то здравице? (Здравица је кратак говор у коме се изричу најлепше жеље домаћину и домаћинству. Њима се најчешће жели добро здравље, зато се зову здравице. Чиме се наздравља домаћину? (Неким пићем, а најчешће вином). Ипак, ако бисте ви желели да честитате домаћину славу, ви бисте наздравили са чашом сока, јер деца не пију вино. Да ли ви знате неку здравицу? Данас ћемо научити једну славску здравицу.

Уводни разговор при обради бројалице Жари, жари жар

Жари, жари жар

Жари, жари, жар,
Ветар носи жар,
Ветар носи жеравицу,
На клупицу, на шупицу
Крчаг воде стар,
Готова је ствар.

Децо, какво је време напољу зими? (Хладно.)

Како се људи штите од хладноће? (Облаче топлија одела.)

Како загревају просторије у кући? (Помоћу дрва, угља, струје, гаса, нафте.)

Шта се ствара када дрво изгори? (Жар)

Шта се дешава када жарате жар? (Около прште варнице или жеравице.)

Када и где људи још ложе ватру? (Лети, када одлазимо на излет.)

О чему морају да воде рачуна? (Воде рачуна о томе да се ватра не разнесе на околину.)

Шта може да разнесе ватру, без обзира што ми водимо рачуна о њој? (Ветар)

Ако се ватра разнесе околу шта може да се деси? (Може да дође до пожара.)

Погледајмо илустрацију. Шта се налази у близини ове ватре? (Клупица и шупица.)

Чиме се гаси пожар? (Водом) Шта држи ова девојчица у руци? (Крчаг са водом.) Шта она

ради? (Гаси ватру на клупици.) А шта треба да урадимо ако пожар почне да се шири?

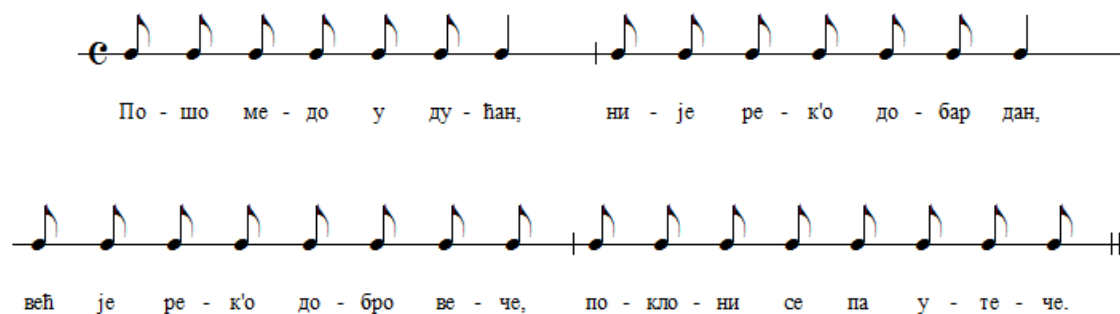
(Треба да позовемо у помоћ ватрогасце.) Зна ли неко од вас на који телефонски број

можемо добити ватрогасце? (На број 193) Данас ћемо научити бројалицу која се зове

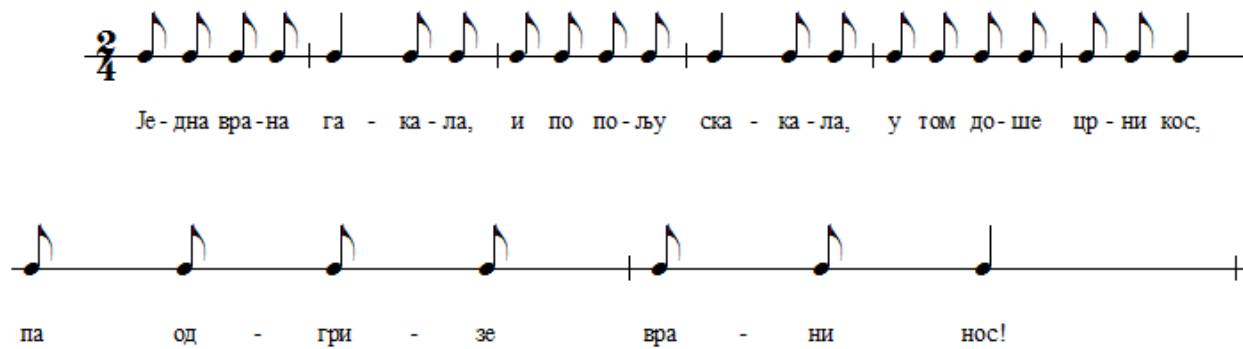
Жари, жари, жар.

Примери бројалица

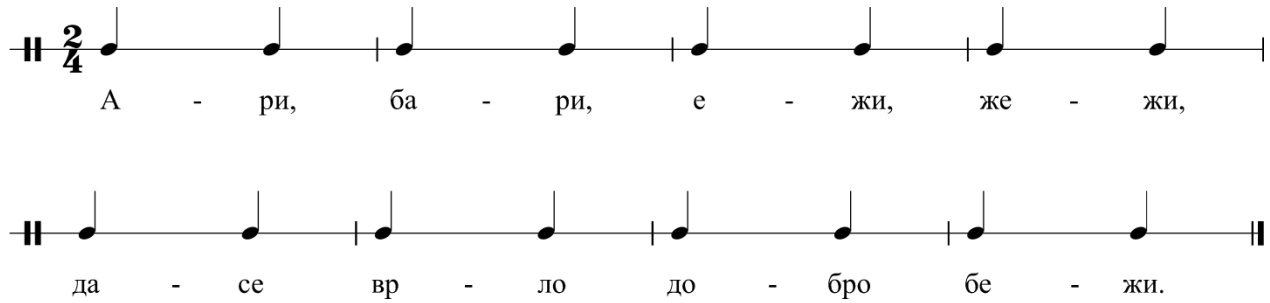
Пошо медо у дућан

Једна врана гакала

Ари, бари

Маце пре-ду, пре-ду

Падај, падај кишице

Један, два, три

Еци,пеци, пец

Е - ци, пе - ци, пец, ти си ма - ли зец, а ја ма - ла пре - пе - ли - ца, е - ци, пе - ци, пец.

Мјауче маца

Мја - у - че ма - ца, хте - ла - би мле - ка, не - пла - чи ма - цо, да - ће ти се - ка.

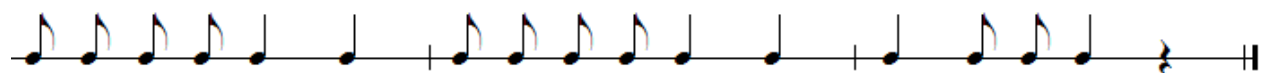
Гусен, гусеница

Гу - сен, гу - се - ни - ца, во - да, Ле - пе - ни - ца, ко то и - де сам, нек га бу - де срам.

Иза брда плава

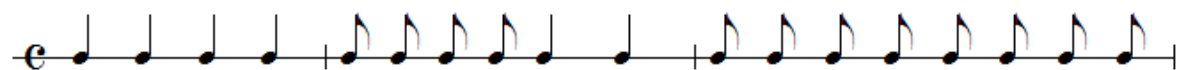

И - за бр - да пла - ва, миш цр - ве - ни спа - ва, ми - ша ма - чка љу - ља, по - сте - ља га жу - ља,

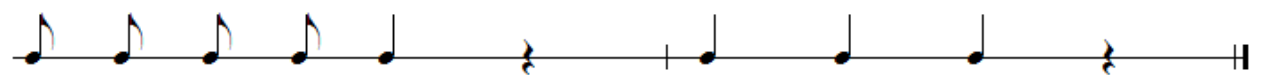

не мо - же да бе - жи, дла - ка му се је - жи, беж, ми - јо, беж!

Ен, тен, тини

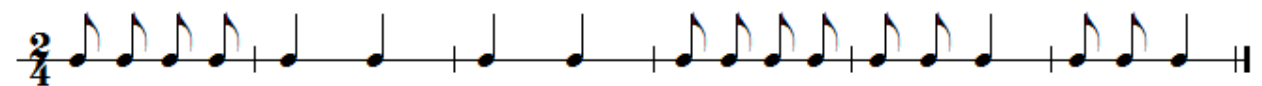

Ен, тен, ти - ни, са - ва - ра - ка ти - ни, са - ва - ра - ка, ти - ка, та - ка,

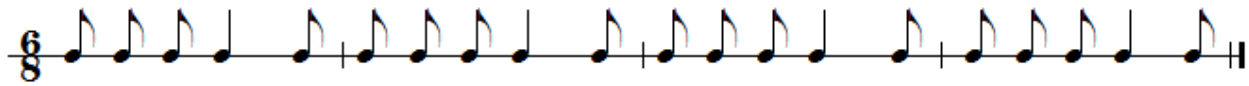
е - лем, бе - лем буф, гриф, граф, труф!

Меда и зека

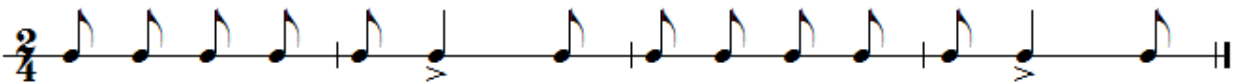
И - де ме - да туп, туп, туп, туп, ска - че зе - ка хо - па цуп, хо - па цуп.

Четири брата (точкови на аутомобилу)

Че - ти - ри бра - та, и - стог за - на - та, је - дна - ко жу - ре, ста - лно се ју - ре.

Села чавка на чамац

Се - ла чав - ка на ча - мац, па о - ти - шла за Ча - чак.

Ујео рибу

У - је - о ри - бу за но - гу вра - бац, баш кад је ди - мњак сру - ши - о вра - бац.

Текстови бројалица:
Тара, тара, тачке,
Побиле се мачке,
На Ивину тавану.
Уз'о Иво тачку,
Па убио мачку.

Иш, иш, иш,
Ја сам мали миш,
Ти си мала цица маца,
Беж у рупу, иш.

Добро, јутро, добар дан,
Имате ли кишобран?
Кишобран је распродан,
Дођите нам други дан.

Иза брда плава, миш црвени спава,
Миша мачка љуља, постеља га жуља,
Не може да лежи, бежи мијо, бежи.

Један, два, три,
Од кога си ти?
Ја сам ружа мала,
Божурова кћи.

Киша пала на травицуч
Мрав се скрио под гљивицу
Поручује киши мрав,
Падај, падај сваки дан
Купио сам кишобран.

Нацртала Јована
Башту пуну цвећа
Каква лепа слика
Мирисног пролећа.

Свирање на дечјим музичким инструментима

Већ током прве године живота дете ужива у звуцима које самостално ствара, ударајући длан о длан, или играјући се са звечкама, својим првим музичким инструментом. У наставни процес дечје музичке инструменте увео је Карл Орф, немачки композитор, диригент и педагог. Он је дошао на идеју да поједине инструменте симфонијског оркестра, као и неке народне инструменте, упрости и прилагоди извођачким могућностима деце предшколског и школског узраста. Овим инструментима се врло лако рукује и деца за кратко време успешно овладавају техником свирања. У свом делу *Музика за децу* дао је велики број аранжмана (од бројалица до одломака из дела „Кармина Бурана“). У Минхену је 1924. године основао школу у којој су биле заступљене гимнастика, игра и музика. Његове идеје о примени дечјих инструмената у настави прихваћене су широм света.

Према тону који производе, инструменти Орфовог инструментаријума се деле на ритмичке ударалке са неодређеном висином тона и мелодијске ударалке са одређеном висином тона. У раду са децом предшколског узраста се користе ритмички инструменти: штапићи, звечке, мали бубањ, чинели, триангл и даире. Од мелодијских инструмена у употреби су металофон и ксилофон, на којима деца могу импровизовати мелодије по слуху, док васпитач користи блок флауту.

Ритмички инструменти

Штапићи (клавес) су направљени од дрвета. Имају облик издуженог ваљка дужине око 20 центиметара и користе се у пару. Ударом једног штапића о други добија се кратак и сув звук. Погодни су за извођење ритмичке пратње у краћим нотним вредностима, четвртинама или осминама.

Штапићи

Звечке (маракас) се такође користе у пару. Могу бити округлог, крушкастог или ваљкастог облика. Испуњене су ситним зрневљем (житом, пиринчем, осушеним грашком, ситним каменчићима и слично), па се трешењем инструмента добија звецкав или шушкав звук. Одсечним покретом руке настаје кратак звук, а непрекидним трешењем инструмента добија се уједначен звук – *тремоло*, који се користи за пратњу дужих нотних вредности. Обележава се троструким прецртавањем нотног врата.

Звечке

Мали ручни бубањ се састоји од дрвеног обруча преко којег је затегнута кожа или пластика са једне стране. Звук се добија ударом руке или дрвене палице по мембрани. Користан је при истицању наглашених тактових делова и за извођење сложенијих ритмова.

Мали ручни бубањ

Чинели су метални тањираћи на којима су учвршћени каишеви за држање. Користе се у пару и појединачно. Када се користе у пару, ударом једног чинела о други

добија се дуг и продоран звук. Звук се може добити и ударом филцане палице о једну чинелу, која се држи у левој руци окачена о прст. Прислањањем чинела на груди, или додиром чинела малим прстом, може се прекинути звук. Ефектне су у композицијама маршевског карактера.

Чинели

Триангл је челична шипка савијена у облику троугла, при чему је један угао отворен. Држи се обешен о палац леве руке. Звук се добија ударом мале металне шипке о инструмент. Има дуготрајан и светао звук који се може прекинути додиром инструмента руком. Погодан је за пратњу дужих нотних вредности. Брзим ударцима шипке у горњем углу инструмента постиже се *тремоло*.

Триангл

Дауре (тамбурин) се састоје од округлог дрвеног рама преко кога је са једне стране затегнута кожа. На раму се налазе метални тањирећи, који овом инструменту дају карактеристичан звук. Трешењем инструмента остварује се *тремоло*. Ударом длана о затегнуту кожу или прстима о рам, изводе се ритмови у краћим нотним вредностима - четвртинама и осминама.

Дауре

Мелодијски инструменти

Металофон се састоји из металних плочица смештених на малом сандучићу који има функцију резонатора. Ударом палице по плочицама добија се светао и оштар тон. Палице су на врху заобљене и пресвучене филцом или гумом. Брзим прелажењем палицама преко плочица инструмента добија се глисандо.

Металофон

Ксилофон, за разлику од металофона, има дрвене плочице. На њему се тон добија ударом дрвене палице о плочице. Производи кратак и сув тон.

Ксилофон

Блок флауту или фрулицу у предшколским установама свира само васпитач.

Блок флаута

Дечји музички инструменти се могу користити на више начина:

- за импровизацију пратње уз песме и музичке игаре,
- уз инструменталну музику,
- уз изговарање бројалица и других текстова, разних прича (звучна прича).

Примена ритмичких инструмената

На ритмичким инструментима се могу изводити: ритам јединице за бројање, ритам песме или бројалице, ритмички остинато (ритмички мотив који се понавља током целе песме); разни звучни ефекти којима се дочарава одређена атмосфера у песми, наглашени или ненаглашени тактови делови.

Након усвајања песме или бројалице, приступа се увежбавању ритмичке пратње, по слуху. Васпитач треба да осмисли ритмички аранжман, који може садржати две или више деоница, мада се за предшколски узраст најчешће осмишљавају аранжмани за два инструмента. За сваки инструмент се смишља различита ритмичка деоница. Ако васпитач планира примену два ритмичка инструмента, поступак рада у савладавању ритма је следећи: пошто се бројалица или песма науче по слуху, цела група савладава ритам прве деонице (најчешће је то ритам четвртина) тапшањем дланом о длан, уз певање. Цела група затим увежбава ритам друге деонице (ритам песме или бројалице) ударајући оловком о сто. Након тога поделимо децу у две групе. Једна група увежбава ритам прве а друга група увежбава ритам друге деонице, увек уз певање. Затим, спајамо ове две деонице. Пошто се аранжман на овај начин увежба, васпитач подели инструменте. Следи

увежбавање са инструментима. При утврђивању аранжмана деца могу међусобно мењати инструменте. Наравно, могу се изводити и друге ритмичке комбинације.

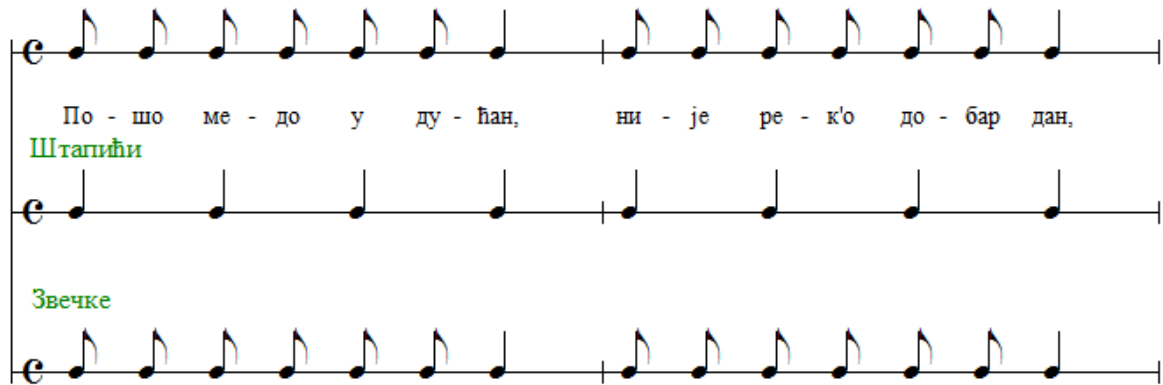
Маце преду, преду

Ма-це пре-ду, пре-ду, ву-ни-цу за де-ду, ча-ра-пе да и-ма ка-да сти-гне зи-ма.

Маце преду, преду

Ма-це пре-ду, пре-ду, ву-ни-цу за де-ду, ча-ра-пе да и-ма ка-да сти-гне зи-ма.

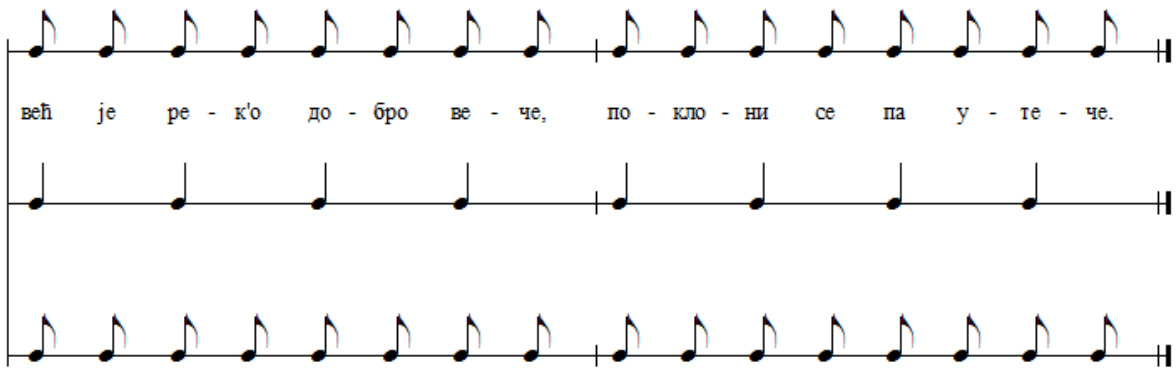
Пошо медо у дућан

По - шо ме - до у ду - ћан, ни - је ре - к'о до - бар дан,

Штапићи

Звечке

већ је ре - к'о до - бро ве - че, по - кло - ни се па у - те - че.

29. 30. Март

Обрада песме, значај, критеријуми у избору песама, анализа примера погодних за различите узрастне групе, методички поступак обраде песме у предшколском узрасту, разматрање васпитних, образовних и функциоалних задатака на одабраним примерима.

ВЕЖБЕ: Студенти самостално пишу припрему за обраду песме и анализирају понуђене примере припрема.

Избор песама за млађу, средњу, старију и припремну групу, и њихова дидактичко-методичка анализа. Избор песама за свирање (предиспитна обавеза).

ВЕЖБЕ: Студенти самостално врше избор песама и анализирају их (на основу критеријума избора песама и могућности остваривања конкретних исхода).

Певање у предшколским установама

Сматра се да је певање старо колико и људски род, а чувена је и мисао да је људски глас најстарији и најсавршенији инструмент. По мишљењу еминентног етномузиколога Димитрија Големовића певање је настало као израз човекове потребе да омузикали реч (Големовић, 2010.) Тек музичка реч била је близу Богу, а најстарије песме јесу обредне песме, намењене божанствима и натприродним силама. Певање се временом развијало из нечега што није била песма у правом смислу речи, односно, из омузикаљене речи у оквиру обреда. Касније, одвајањем од обреда, „односно, сопственом десакрализацијом, оно је променило функцију, постајући тако само себи циљ, или певање у правом смислу те речи“ (Големовић, 2006: 11).

Значај певања

Певање је најзаспупљенији вид дечјег музичког изражавања и једна од најзначајнијих активности у процесу предшколског и основношколског музичког васпитања и образовања. Овај вид активности подстиче ведром атмосферу у вртићу и пружа детету радостан емоционални доживљај. У свестраном развоју деце певање има незамењиву улогу и значај. Извођењем песама различитих тематских садржаја и карактера подстиче се мисаона активност, емоционални и психички развој; развија се музички укус и усвајају основна морална начела; подстичу се радне активности; развијају се позитивни

ставови и љубав према природи, породици, друштву, домовини, школи, другарству и пријатељству, усвајају се опште хуманистичке, националне и интеркултуралне вредности. Заједничко певање опушта и ослобађа децу, доприноси међусобном зближавању, другарству и социјализацији. Посебан значај певања огледа се у могућности развоја музичких способности: слуха, гласа, осећаја за ритам и мелодију, музичко памћење. Већина децјих народних или уметничких песама је строфичне грађе, у форми поновљених малих реченица, великих реченица или у облику малог музичког периода, што пружа могућност доживљавања ових музичких облика. Осим облика, певајући деца доживљавају и друге музичке појаве и законитости, са којима ће се свесно упознати током основношколског образовања. Песма је веома захвалан садржај за успостављање корелације са осталим предметним активностима.

Основни критеријуми у избору песама

Правилан избор песама подразумева поштовање неколико важних критеријума. При избору песама треба имати у виду васпитно-образовну вредност текста и њихове ритмичко-мелодијске карактеристике. Текстови песама морају бити примерени узрасту деце и њиховим интересовањима. Најчешће су посвећени природи, животињама, другарству, пријатељству, породици, годишњим добима, домовини, или ликовима из омиљених прича и бајки. Избор песама треба да обухвати народне и децје уметничке песме свога и других народа. Веома је битно да избор песама обухвати примере народних песама из средине у којој деца живе.

У музичком смислу песме треба да буду певљиве, једноставније ритмичко-мелодијске грађе, умереног темпа, лаке за памћење и без већих и честих скокова. Према врсти такта одабирају се песме у $2/4$, $3/4$, $4/4$, или $3/8$ такту. Подразумева се да се при избору песама треба руководити принципом поступности и систематичности. У почетку ће се бирати лакши примери песама, а затим ће се поступно уводити захтевнији и сложенији у ритмичко-мелодијском смислу и по обиму. За децу млађе групе бирају се песме у обиму кварте, $e^1 - a^1$; деца средње групе могу певати песме у обиму сексте, $de^1 - ha^1$; за децу старије, односно старије припремне групе могу се одабирати примери у опсегу октаве, $ce^1 - ce^2$.

Пример песме погодне за обраду у млађој групи (опсег е¹ - а¹)

Јесен

Јован Ј. Змај
Надежда Хиба

Moderato (Умерено)

Е - во дра - га де - чи - це, во - ђа сва - ко - ја - ка,
грож - ђа цр - на гроз - ђа бе - ла, ја - бу - ка и кру - ша - ка.

Пример песме погодан за обраду у средњој групи (опсег де¹ - ха¹)

Рођенданска песма

Непознати аутор

Свечано

Да - нас нам је ди - ван дан, ди - ван дан, ди - ван дан. Жи - ве - ла,
На - шој И - ви ро - ђен - дан, ро - ђен - дан, ро - ђен - дан.
жи - ве - ла, и сре - ћна нам би - ла. би - ла.

Пример песме који могу певати деца старије припремне групе (опсег це¹ - це²)

Маестрал

Allegretto (доста окретно)

Ј. Стамач
М. Миланковић

На пу - чи - ни пла - вог мо - ра њи - ха - о - се вал.

Ка - о ка - кав тро - ми ме - до, што и - де на бал. Пу - ту - ју - ћи не - што мум - ла,

у - да - ра о жал, то се њи - ме и - гра ша - ли ве - тар ма - е - страл.

Поставка децјег гласа – импостација

Реч *импостација* је италијанског порекла – *impostare*, што значи поставити, наместити. Подразумева начин стварања тона помоћу посебног намештања грлене и усне шупљине ради што боље резонанце. Научити децу да интонативно контролишу свој глас, као и да воде рачуна о јачини певања, није једноставан задатак. Деца понекад певају прегласно, што може довести до оштећења гласница. Такође, због неразвијеног слуха и говора, често прелазе на изговарање текста, уместо да певају. Задатак васпитача је да стално указује на потребу лепог и обликованог певања. Да бисмо научили децу да успешно контролишу свој глас, изводимо са њима кратке и једноставне вежбице. У почетку су веома корисне вежбе које се изводе кроз игру, на једном тону. На одређеној тонској висини (у почетку је то тон е¹, јер је то висина која најмање оптерећује децји глас) деца имитирају звук звона, звуке отвореног телефона, или ономотопејом опонашају оглашавање животиња. Тако се оспособљавају да се концентришу на одређену тонску висину. Међутим, певање на једном тону није тако лако, јер су гласнице непрекидно једнако оптерећене, па се препоручује извођење краћих примера, и увек кроз игру.

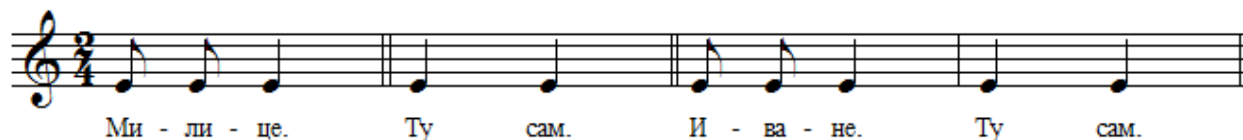
Занимљива је игра у којој васпитач кроз занимљиву причу подстиче децу да ономотопејом имитирају оглашавање појединих животиња на одређеној тонској висини. Васпитач изражајно чита следећу причу:

Сунце је залазило иза оближњег брега. Дан је полагано предавао власт у руке ноћи. И ноћ се припрема: разастире свој тамни плашт пун радости и ведрине. У оближњој бари

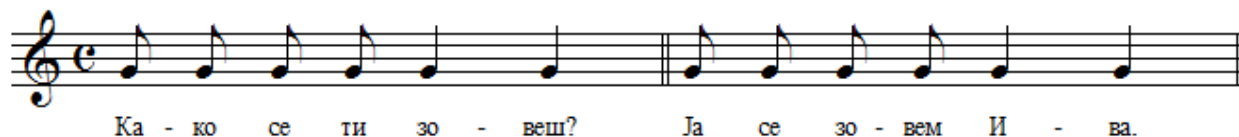
врло је живо. Недалеко се чују жабе: рег, рег.... Са грана их поздрављају птичице: ћију, ћи, ћију ћи. Кретање жаба: рег, рег, и звуци птичица: ћију ћи, испуњавају околину. Чује се неки шум, који постаје све гласнији. Ко би то могао бити? А, то су козице! Потрчале су ливадам и загазиле у бару: бућ, бућ... Жабе су се претрашено огласиле: рег, рег, а козице су и даље несташно бућкале по води: бућ, бућ. Али, њиховој игри убрзо је дошао крај. Из села је журио по њих псић Лајавко: ав, ав, дозивао их је љутито. Лајавко је упозорио козице да се мрак спушта, а у близини је шума из које би могао доћи страшни вук и појести козице. Козице су разумеле Лајавков лавез и послушно се упутиле кући. Лајавко је ипак још једном залајао: ав, ав... Неприметно се спустила ноћ и у бари је завладала тишина.

Након читања васпитач проверава које звукове су деца упамтила. Децу дели на групе које ће имитирати жабе, птичице, козице, пса Лајавка. Још једном чита причу а деца учествују оглашавајући се ономатопејом, на једној одређеној тонској висини. Касније, исту причу можемо изводити уз дечје ритмичке инструменте: љуске од ораха за крекет жаба, металофон за цвркулт птичица, штапиће или звечке за бућкање козица.

Једна од вежби за импостацију гласа изводи се тако што лутка позива децу да се са њом поздраве. На одређеној тонској висини певамо нечије име. На пример: *Милице*. Девочица Милица прилази лутки и пева на истој тонској висини: *Ту сам, здраво*. Пружи лутки руку, рукује се и одлази на место (Манастериоти, 1981).

Слична је и игра упознавања, која се изводи на почетку године, када се деца међусобно још увек не познају. Деца формирају круг. У средини је васпитач са лутком која жели да се упозна са децом. Лутка прилази сваком детету и поставља питање на једној тонској висини: „Како се ти зовеш?“ Дете, коме је упућено питање, изговара своје име на истој тонској висини. На пример:

Након оваквих вежби изводе се вежбе у обиму силазне мале терце, такозвани куку мотив. Кроз дозивање у играма деца су спонтано већ усвојила овај мотив, тако да његово извођење неће представљати проблем. Овај мотив се може увежбавати кроз следећу игру:

Опис игре: Игру започиње васпитач који се оглашава ономатопејом, певајући на тонским висинама $ge^1 - e^1$. Деца треба да погоде о којој животињи је реч, певајући име одређене животиње на истом мелодијском мотиву (сол-ми).

Васпитач: Гу, гу, гу. Ко се децо јавља?

Деца: Голуб.

Васпитач: Ко, ко да. Ко се децо јавља?

Деца: Кока.

Васпитач: Га, га, га. Ко се децо јавља?

Деца: Гуска.

Васпитач: Пију, пи, пију пи. Ко се децо јавља?

Деца: Пиле.

Васпитач: Ћију, ћи итд.

Игра *Ко је?* Такође може бити веома корисна за контролу гласа.

Испред кућице стоји девојчица – лутка. Не може у кућу јер су врата затворена. Дете које држи лутку притисне звонце и отпева: „цин, цин“, на истом тону. Из куће се чује мајчин глас: „Ко је“? (сол-ми). Дете одговара истим мелодијским мотивом: „Ја сам“ (сол-ми), „Мира“ (сол-ми). Ако отпева тачно, врата се отворе, ако не отпева тачно, остају затворена, па мора отевати још једном лепше.

Дете - *купац* улази у продавницу поздравља продавца певајући: „Добро јутро, добар дан, желим чоколаду“

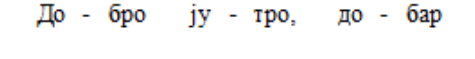
Продавац: „Молим, довиђења“.

Купац

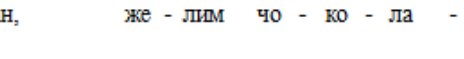
До - бро ју - тро, до - бар дан, же - лим чо - ко - ла - ду.

Продавац

Е - во чо - ко - ла - де.

Купац

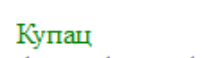
Кол - ко о - на ко - шта?

Продавац

Са - мо је - дан ди - нар.

Купац

Хва - ла до - ви - ђе - ња.

Продавац

Мо - лим, до - ви - ђе - ња.

Правилан изговор речи – дикција и акценцуација

Битан елемент лепог и изражајног певања је дикција, односно јасно и правилно изговарање речи песме. Од самог почетка треба подстицати јасно и разумљиво изговарање, односно певање свих слогова и речи. Певање доприноси лакшем усвајању

правилног изговора гласова. При певању посебну пажњу треба посветити обликовању самогласника а, е, и, о, у, које треба лепо обликовати како тон не би био праскав и светао. Као вежбе за јасно и разговетно изговарање речи корисне су бројалице и брзалице. При певању, пажњу треба посветити правилном акцентовању речи, јер, услед неправилног акцентовања реч може добити потпуно други смисао (У Милице дуге трепавице, Куца, куца Перо....)

Вежбе дисања

Вежбе дисања су од посебног значаја за складно, обликовано и правилно певање. Оне треба да буду функционалне и деци занимљиве. На пример, захтеваћемо од деце да удишу ваздух кроз нос, као да миришу цвет, а издишу на уста постепено, имитирајући:

- зујање пчела – зззззззззззз
- фијукање ветра – ффффф
- падање кише – шшшшш
- хлађење супе – пппппп
- рад мотора – рррррррр и слично.

При певању треба инсистирати на тачној интонацији, заједничком почетку и завршетку. Ипак, у раду са млађом децом треба бити толерантнији и допустити деци да певају у тренутку када они то пожелеле. Певање је свакако веома сложена музичка активност за децу предшколског узраста. Дете треба да стекне **вештину контролисања свог гласа** при певању: мора да запамти текст, репродукује мелодију и ритам. Све то није ни мало лак задатак, с обзиром на неразвијен слух и говор детета. Најважнији задатак васпитача је да код детета побуди интересовање за певањем, а то најлакше постиже сопственим ангажовањем, певањем и свирањем.

Од изузетног значаја је да васпитач има правилан однос према дејим певачким способностима, које се тек развијају. „Детету се не сме замерати што су његове музичке способности на ниском нивоу, или се спорије развијају. Развој мелодијског слуха завршава се тек у школском добу. Зато детету можемо допустити да не пева увек правилно. Оно има право да пева на свој начин!“ (Воглар, 1980: 20). Дакле, у раду на развијању певачких способности деце, васпитачи треба да буду веома стрпљиви и

толерантни. Педагози истичу да у овом узрасту не треба претерано исправљати дете, јер се тиме може умањити његова жеља за певањем. Напротив, дете стално треба подстицати у певању и хвалити га. Нарочито треба похвалити дечје импровизације, које су карактеристичне за предшколски узраст, а нарочито за децу узраста око три године. О импровизованим дечјим песмама ће бити више речи у поглављу *Дечје музичко стваралаштво*.

Методички поступак обраде песме

Пре почетка активности треба проветрити просторију и разместити столице у полукруг. Деца могу седети и на поду. У уводном делу активности изводимо вежбе дисања, распевамо децу, вршимо емоционалну припрему, будимо интересовање, подстичемо ведро расположење. Могуће је распевати децу песмицом коју већ добро знају. Занимљива прича, разговор, очигледна средства, илустрације, лутке, треба да мотивишу децу, подстакну пажњу и уведу их у тематику нове песме или неког другог музичког садржаја. Након емоционалне припреме најављује се учење нове песме.

Васпитач најпре изражајно пева песму, уз инструменталну пратњу, што треба да подстакне дечје интересовање и жељу за учењем песме. Пошто су одслушали песму пожељно је да изнесу своје мишљење о њој, у смислу одређивања њеног карактера: весела, сетна, полетна, разиграна и сл. Следи њено савладавање по мањим целинама. Најпре васпитач пева прву целину (фразу), а затим деца понављају. Једна целина се пева неколико пута, јер деца усвајају нови текст и мелодију. На пример: први пут певају сви заједно, затим певају само девојчице, па само дечаци; на крају, поново певају сви заједно. На исти начин се обрађује следећа целина, па се након тога изводи цела строфа. Сувише захтевно би било очекивати да се на једној активности науче све строфе, нарочито у млађем узрасту. Колико строфа ће се обрадити на једној активности зависи од тежине песме као и могућности деце.

Васпитач све време пева са децом, подстиче их и похваљује. При том води рачуна о правилној дикцији, акцентуацији, дисању, ритму, мелодији, лепом и обликованом певању. Већ смо напоменули да се деци млађе групе не даје интонација, већ васпитач започиње

певање а деца се постепено укључују. У раду са децом средње и старије групе треба постепено инсистирати на тачној интонацији, заједничком почетку и завршетку.

У завршном делу песма се утврђује. Може се организовати такмичење у певању између група. Такође, песма се може извести уз покрете, што деца заправо све време и очекују са нестрпљењем. Песма се потом увежбава кроз неколико наредних активности музичког васпитања.

Практичан пример: Обрада песме *Пролеће у шуми*

Пролеће у шуми

Valse Песма из Финске

Шу-ма блис-та, шу-ма блис-та, ла, ку, ку, ку, ку, ку, ку, ку, Пти-це свуд, пе-сме

ту и та - мо, шта ли ме - да ра-ди са - мо, пти-це свуд, пе-сме ту и та - мо,

да ли ме - ди мед да да-мо? Ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла,

ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла, ла.

Уводни део:

Које је сада годишње доба? (Пролеће)

По чему знамо да је пролеће? (Време је лепо, сунце сија, деца су весела, играју се у парковима, двориштима, природа буја.)

Показујемо илустрацију на којој је осликана шума, поток, птичице, меда, зека, цвеће.

Показујемо руком на шуму и питамо: „Шта видимо на слици?“ (Видимо шуму.)

Каква је шума с пролећа? (Олистала је, пуна чистог ваздуха, чиста је.)

Ко живи у шуми? (Зека, меда, птичице и друге животиње.)

Шта раде птичице у шуми? (Лете, цвркућу, праве гнезда, хране своје младунце, певају своје песме.)

Шта још можемо видети у шуми? (Показујемо руком цвеће и пчеле.)

Замислићемо сада један шумски цвет. Помирисаћемо га а затим ћемо избацити ваздух на уста, тако што ћемо имитирати шуштање шумског лишћа. Помирисаћемо још једанпут, а онда ћемо имитирати зујање пчела.

Шта раде пчеле на ливадама и у шумама (Сакупљају мед.)

Која животиња воли мед? (Медо)

Пошто се меда најједе меда, шта мислите, шта је њему после потребно? (Вода.)

Где меда и остале шумске животиње пију воду? (На потоку.)

Какав је поток с пролећа? (Весело жубори, има доста воде, вода блиста.)

А која животиња весело скакуће по шуми ?(Зека.)

Зашто зека весело скакуће? (Лепо му је у природи и ужива у њој, радује се пролећу као и све остале животиње.)

Шта мислите о чему би могла да говори песма коју ћемо данас учити (О пролећу, животињама, шуми..) Тако је, данас ћемо учити песму која се зове „Пролеће у шуми“. Песма потиче из Финске, државе која се налази на северу Европе. Иначе, више од две трећине ове земље чине шуме. У Финској се налази и велики број језера. Васпитач може показати слике природе из ове прелепе земље, које може пронаћи на интернету. На овај начин подстичемо интересовање и љубав према другим народима и културама.

У централном делу обрађујемо песму по слуху. У завршном делу се може послушати композиција Дечја симфонија, Јозефа Хајдна, која је у складу са атмосфером песме.

Децу млађе групе можемо упознати са новом песмом уз приповедање занимљиве приче. У наставку је дат један такав пример. Песма *Висибаба мала*

Висибаба мала

Висибаба мала
Звонити је стала
Цин, цин, цин,
Дон, дон, дон,
Чујте мали звон.

Љубичице мале
Песму запевале
Хоја хај, хоја хај
Зими сад је крај.

Мала птица шева
Весело нам пева
Фирули, фирулу
Пролеће је ту.

Васпитач: „Данас ћу сваком од вас поклонити висибабу и љубичицу које сам убрала јутрос, док сам долазила у вртић“. Разговарамо о овој врсти цвећа, где расте, какве је боје, разговарамо о весницима пролећа. „Јесте ли посматрали некада мале облаке на небу? Весело трче и играју се као деца, а затим уморни дубоко дишу“ (изводимо вежбе дисања).

„Један мали облак често је одлазио далеко од куће да се игра. Његов деда се због тога љутио на њега. Испричао му је причу о великом црном облаку, правом диву, који би могао да га прогута ако се и даље буде удаљавао од куће. Али, мали облак није много марио за дедине приче. Пажњу му је привукла прелепа песма која је долазила са земље.

Васпитач пева прву строфу: Висибаба мала...

Погледао је према земљи и угледао малу висибабу која клима главом, пева и звони. Истог тренутка пробудиле су се и остале висибаве, подигле главе и запевале. Васпитач још једном пева први стих, при том подстиче и децу да певуше. Након утврђивања стиха и рефрена наставља причу. Мали облак је толико уживао у песми висибаб, да се потпуно занео и одлепшао далеко, далеко. Од једном је зачуо грмљавину! Јао, то је црни облак! Прогутаће ме, уплашено рече мали облак. Деда, упомоћ! Повикао је. Али, пошто је био далеко од куће, деда га није чуо. Црни облак је јурио за њим. Баш кад је хтео да га прогута

појави се лагани ветрић који однесе облачића далеко од црног облака. Мали облак је још дрхтао од страха када зачу прелепу песму.

Васпитач пева другу строфу: Љубичице мале....

Он угледа мале плаве љубичице како се веселе у трави и позивају све око себе да певају са њима. „Певајте са нама“, говориле су. Васпитач понавља други стих, и подстиче децу да певају са њим. Мали облак се толико развеселио да и он поче да пева. Васпитач пева: Хоја, хај, хоја хај, зими сад је крај, а након тога захтева да се и деца укључе. „Певајте и ви са малим облаком“, подстиче децу.

Тада се мали облак сетио свога деде па замоли ветрића да га однесе кући. Када су хтели да полете зачу се песма.

Васпитач пева трећу строфу: Мала птица шева...

Лепа је твоја песма птичице. Певај нам још, рече мали облак. И птичица је запевала. Хоћемо ли и ми запевати са птичицом? Деца певају заједно са васпитачем.

Када је мали облак стигао кући испричао је деди шта му се догодило. Обећао је да више никада неће одлазити далеко од куће. Отпевао је деди песмицу коју је чуо док је био ван куће. Певајмо заједно са облачићем“ (Манастериоти, 1978: 123). Васпитач пева песму у целини, а деца се укључују. Песма се утврђује у наредним активностима али се изводи и на слободним активностима, или уз шетњу по природи.

Извођење песме уз ритмичке инструменте

Висибаба мала

Весело

Ви - си - ба - ба ма - ла, зво - ни - ти је ста - ла, цин, цин, цин,

Шагићи

Триангл

дон, дон, дон, чу́ - те ма - ли звон.

The image shows a musical score for a song. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are in Russian: "дон, дон, дон, чу́ - те ма - ли звон." The word "звон" is underlined with a red line. Below the melody, there are two empty staves, one for a bass line and one for a piano accompaniment. The bass line contains a few notes, and the piano accompaniment contains a few notes.